

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1148 sahifa.

2025-yil, noyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O'RNI.....	21
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	34
Safarov Sanjar Ravshan o'g'li	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI.....	38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
HUDUDIIY XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELI	43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
DAVLATNING BUDJET SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	50
A.A. Ismailov	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO'NALISHLARI	56
Mansurov Mansur Alisherovich	
ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI.....	61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O'ZBEKISTON KORXONALARIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	71
Yaxshiyev Shahzod Sherari o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO'YICHA XORIJ TAJRIBALARI	78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich	
YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	89
Bobokulova Muhabbat Muhammadiyeva	
ELEKTRON TO'LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI	93
To'liqinov Dilshodxo'ja Olim o'g'li	
MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	98
Yusubov In'omjon Ikram o'g'li	
SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI.....	103
Xodjimatov Xamidullo Mamirjonovich	
OZIQ-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi	
FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH	113
Yaqubov Timurbek G'anibekovich	
SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI	123
Ozoda Sabirova Shermamaxamatovna	

YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI	129
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O'RGANISH	133
Ergashev Oybek Mamarasul o'g'li	
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIVAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	144
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH YO'NALISHLARI	152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiқ qizi	
MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNING O'RNI VA AHAMIYATI	158
Abduxamidov Sarvar Adxamovich, Normurodov Tal'at Normurod o'g'li	
KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi	
JAHON IQTISODIYOTIDA OZIQ-OVQAT XAFSIZLIK RO'LI	168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА	174
Хошимова Камилла Навфал қизи	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATIONS TURIZM SOHASIDA QO'LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	184
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIATLAR	189
Turayeva Adiba Ikramovna	
ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich	
MINTAQANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
ISLOMIY MOLIVALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELEKTNING DOLZARBLIGI	217
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI	222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	225
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH	229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR	233
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	238
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIVALASHTIRISHNING NAZARIY JIATLARI	245
Xalikov S. X.	

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	251
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	257
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH.....	268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI	276
Tulyaganova Aziza	
ISLOMIY MOLIALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI.....	281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	286
Xamidov Otabek Bakidjanovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI	290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ	298
Максудова Шахиста	
DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI	304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	307
Inomjonov Islomjon Iloxomjon o'g'li	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	311
Abdukhalkova Komila Abdukhalkovna	
МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ.....	315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО	319
Дамир Рустамович Абдулов	
BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	324
Alimov Baxtiyor Murodovich	
BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	335
Narziyev Xayotjon Azamatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI.....	343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna	
TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDDA LIDERLIK TUSHUNCHALARI.....	352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna	

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	357
Д. Мейлиева	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	361
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ.....	366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
O'ZBEKISTONDA SUVGA BO'LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH	375
Sarvar Mamasoliyev	
BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH	383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o'g'li	
MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	389
Salomat NOROVA	
O'ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI.....	404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich	
O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHDA YAGONA INTERAKTIV DAVLAT XIZMATLARI PORTALINING O'RNI VA AHAMIYATI	408
Dehqonov G'ayratjon Raximovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION HAMDA TIJORATLASHTIRISH MASALALARI	414
Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li	
OLIY IQTISODIY TA'LIM ORQALI EKO-INNOVATSIYALAR VA "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RAG'BATLANTIRISH MEKANIZMLARI: SIYOSIY VA INSTITUTSIONAL DOIRALAR	418
Xasanova Zarina Maxamadaliyeva	
XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH — ZAMON TALABI.....	427
Narzullaev Oybek Narzullaevich	
BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA JURNAL-ORDER SHAKLINING AHAMIYATI.....	433
Axmedjanov Abdufoto	
KENDALL VA SPEARMAN TARTIBIY KORRELYATSIYA KOEFFITSIYENTLARI ASOSIDA YASHIL IQTISODIYOT INDIKATORLARINING STATISTIK O'ZARO TA'SIRINI MODELLASHTIRISH	437
Muradov Rustamjon Sobitxonovich	
ИНТЕНСИВНЫЕ И ЭКСТЕНСИВНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ СПРОСА.....	442
Аминджанова Румейса Батыровна, Камилова Наргиза Абдукахоровна	
ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УЗБЕКСКАЯ ПРАКТИКА	445
Азимова Шахло Таировна	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XAQARO STANDARTLARIGA O'TISHNING HOLATI VA TAHLILI	450
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
UZUM EKSPORT QILUVCHI KOMPANIYALARDA YASHIL O'TISH JARAYONINI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN EKO-MARKETING VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI INTEGRATSIYALASH.....	454
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINING TAHLILI: OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNING YANGICHA USULLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	461
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	
INVESTITSIYALARNING KIRIB KELISHIGA TO'SQINLIK QILUVCHI MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI.....	467
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	

FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOT SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTORLAR UCHUN AXBOROT OCHIQLIGINI TA'MINLASH	470
Turdikulova Gulshad Nurmamatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING AHAMIYATI.....	477
Uztemirov Alisher Aktam o'g'li	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN BANDLIK TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH	482
Tursunov Bekmuxammad Omonovich	
XORIY TAJRIBALARIDA SOLIQ BAZASINI ANIQLASH TARTIBI METODOLOGIYASINING MAVJUD METODLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI.....	489
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI.....	496
Ramatillaev M.R.	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI SUG'URTALASH VA DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li	
TIJORAT BANKLARI O'RTASIDAGI RAQOBATNI BAHOLASH VA KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	506
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
XALQARO REYTING TASHKILOTLARINING OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA TA'SIRI VA MAVJUD PLATFORMALAR.....	515
O'rozboyev Xayrulla Murodboy o'g'li	
TALABALAR MOTIVATSIYASINING MEKANIZMLARI: LOYIHA ASOSIDAGI TA'LIM TEKNOLOGIYALARIDA.....	523
Kasimova (Mulladjanova) Nasiba Azimdjanoyna	
ISH KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA NORASMIY BANDLIKNI SOYADAN CHIQRISH BO'YICHA TAKLIFLAR ISHLAB CHIQRISH	531
Pulaton Dilshod Xaqberdiyevich, Maxkamova Shaxlo Yulchiyevna, Absamatov Baxrom Danakulovich	
KASBIY TA'LIM MAZMUNIDA TA'LIM VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASINI RAG'BATLANTIRISH ORQALI O'RTA BO'G'IN KADRLAR TAYYORLASHNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	538
Tojiyev Sirojiddin Sayriddinovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI.....	542
Muminova Mavjuda Sharifovna	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGI MASALALARI	547
Kadirkhodjayeva Nilufar Rahmatullayevna	
MHXSGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALAR HISOBINI TASHKIL ETISH MASALALARI.....	552
Aliyev Sherzod Abdixomidovich	
ФАКТОРЫ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	558
Аллаева Г.Ж.	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH YO'NALISHLARI	564
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
TASHABBUSLI BUDJET JARAYONLARI DOIRASIDA 2024-YILDA AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR TAHLILI	569
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
MINTAQA SANOATIDA AHOLI JON BOSHIGA YAQQ O'ZGARISHINING DINAMIK TAHLILI.....	574
Nabiyev G'ulom Abdusalomovich	

INFRATUZILMAVIY INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	583
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В ЭКОЛОГИИ.....	587
Максудова Шахиста	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINING INVESTITSION FAOLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	593
B.Sh.Shadmanov	
ECONOMIC INDICATORS OF SUPPLY CHAIN EFFICIENCY IN UZBEKISTAN'S EXPORT SECTOR	597
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LAR HISOBI VA ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH.....	602
Muxtorova Maftuna Salohiddin qizi	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONIDA BANKLARNING XAVFSIZLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY-AMALIY ASOSLARI	607
Aliyeva Umidaxon Xusanboyevna	
XIZMATLAR SOHASI VA KAMBAG'ALLIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	611
Dawletmuratov Adilbay Mirzabaeovich	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL CLUSTERS BASED ON THE PRINCIPLES OF A "GREEN ECONOMY"	615
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Kamolov Oybek Faxriddin o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	620
Халимжанов Дилшод Эргашбекович	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	626
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
NAMANGAN VILOYATI TURIZM SOHASINING SO'NGGI YILLARDA RIVOJLANISHI VA STATISTIK TAHLILI	630
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLOVCHI OMILLAR TAHLILI	634
Faxriddinov Bahriddin	
INNOVATSION SHAROITDA TO'QIMACHILIK SANOATI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	640
Sattarov Ilkhomjon Rahimjanovich	
IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA SUV RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	645
Nurmatov Norbek Jo'rayevich	
MINTAQA LOGISTIK XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION VA INSTITUTSIONAL ISTIQBOLLARI	652
Xalimov Javlonbek Shaxriyrovich	
KORXONALARNING BANKROTLIK EHTIMOLINI SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA PROGNOZLASH	659
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ФИНАНСОВЫХ РЫНКОВ	665
Шомуродов Равшан Турсункулович	
MEDIA LOYIHALARINI BOSHQARISH: O'ZBEKISTON OAV AMALIYOTI TAHLILI	673
Yo'ldosheva Dilobar Jaxongir qizi	
O'QITISH NATIJALARINI ZAMONAVIY BAHOLASH TAMOYILLARI	677
Abdullayeva Sanobar Berdiyevna, Xujakulov Shaxriyor Shokir o'g'li	
MALAYZIYADA PROGRESSIV VA INKLYUZIV ISLOMIY MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: 2024-YIL TAJRIBASI VA NATIJALARI	681
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПРОВЕДЕНИЯ ПРОЦЕДУР ДЬЮ-ДИЛИДЖЕНС В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ.....	687
Прокудина Кристина Александровна	
HUDUDLARDA INVESTITSIYA SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	692
Xalilova Madinabonu Abduraxmon qizi	
LIZING MUOMALALARI HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	701
Baxadirov Alisher Komilovich	
TIJORAT BANKLARINING JISMONIY SHAXSLAR DEPOZITLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	705
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLASHTIRISH VA EKOTIZIMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	711
Erkinova Feruza Najmitdinovna	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI NAZORAT TIZIMINI BAHOLASHDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH: XAVF YOKI IMKONIYAT	717
Ostonokulov Azamat Abduraximovich, Tadjiev Erkin Muxitdinovich	
SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING TO'QIMACHILIK SANOATIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	723
Raximov Furqat Jalolovich	
OLIY TA'LIM MASSASALARINING MOLIYAVIY RESURLARINI BOSHQARISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	728
Mahmudov Akbar Abduraximovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	733
Abdullayev Suyun Artikovich	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBILSOZLIK KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI: "UZAUTO MOTORS" AJ AMALIYOTI VA NATIJALARI.....	737
Allabergenov Azamat Joldasbayevich	
WAYS TO USE MARKETING DATA IN THE MANUFACTURING ENTERPRISE VALUATION PROCESS	742
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
KICHIK SANOAT KORXONALARI O'RTASIDAGI ISHLAB CHIQARISH VA KOOPERATIV ALOQALAR HOLATI.....	747
Boyutayev Olimjon Urayimovich	
BANK RISKLARI VA ULARNI TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISHDA STATISTIK HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	753
Kamoldinov Sardorbek Maxmadsobir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AYOLLARNING ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	761
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI: TARIXIY MEROS VA ZAMONAVIY YASHIL TEXNOLOGIYALAR UYG'UNLIGI.....	766
Azimova Shohista Salohiddinovna	
SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLI MARKIROVKALANGAN TOVARLARNI RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	770
Muxammadov Nodir Karimovich	
BIZNES JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDA "LEAN MANAGEMENT" TIZIMINI JORIY ETISHNING ILMIY ASOSLARI	775
Muhiddinov Ozodbek Ikromjon o'g'li, Shakirova Gulrux Po'latjon qizi, Ozodbek Musayev	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING TURISTIK POTENTIALI UMUMIY TAVSIFI.....	783
Madaminova Sanobar Askarovna	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA EKSPORT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI.....	789
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
AHOLINING TURMUSH DARAJASI VA UNING KO'RSATKICHLARI.....	794
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	

KORXONA ASOSIY XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKT SIFATIDA AHAMIYATI.....	799
Yuldashova Yoqutoy Murodjon qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONIDA KADRLAR SALOHİYATINI SAQLAB QOLISH VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	803
Bekchanov Ruslan Ambiyatovich	
PARALLEL KORPUS ASOSIDA INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QISHLOQ XO'JALIK ATAMALARINING EKVIVALENTLIK XUSUSIYATLARI.....	807
Yulduz Xalilova Nasriddinovna	
KOLBASA VA GO'SHT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUARISHDA CHIQUINDISIZ ISHLAB CHIQUARISH ("ZERO WASTE") MODELINING ROLI: XORIJIY TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDAGI AMALIY YO'NALISHLAR.....	810
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
EKSPORTYO'R KORXONALARDA TOVAR VA XIZMATLAR EKSPORTI BO'YICHA QO'SHILGAN QIYMAT VA FOYDA SOLIG'INI TO'G'RI HISOBLANISHI TAHLILI VA ISTIQBOLLARI	814
Sobirova Xilola Rustam qizi	
O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIK VA TIKUV-TRIKOTAJ SANOATI RIVOJLANISHINING MILLIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI	819
Ikramova Taxmina Latifovna	
YANGI RIVOJLANAYOTGAN BOZORLARIDA HR QAROR QABUL QILISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISHDA IQTISODIY TA'LIMNING ROLI	824
Dilfuza Shokirova	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI XALQARO BUXGALTERIYA STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	833
Abdiev Mutolib Anvar o'g'li	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	838
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
AKTIVLAR VA MAJBURIYATLARNI MHXS ASOSIDA BAHOLASHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI	842
G'anibayev Iloxomjon Shokiraliyevich	
XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH JARAYONINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISH BILAN BOG'LIQLIGI	847
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, Turdimuratova Aziza Alisherovna	
AGRAR ISHLAB CHIQUARISHNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "QISHLOQ XO'JALIGI-4.0" VA "AQLLI QISHLOQ XO'JALIGI" KONSEPSIYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH.....	851
Yusupov Muxiddin Soatovich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI GURUHLASH VA BAHOLASH.....	860
Davlyatov Bekzodjon Aslanxojayevich	
TA'LIM TIZIMINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA XORIY TAJRIBASINING AHAMIYATI	864
Sobirov Shaxzod Ozod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	868
Karimov Mirolimjon Karimjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	875
Аликулов С. А., Хамракулова О. Д.	
YASHIL IQTISODIYOTDA KORXONALAR BOSHQARUV MEKANIZMLARINING EVOLYUTSIYASI: KONSEPTUAL TAHLIL.....	880
Nabiev Bobur Muhammadqosim o'g'li	
SUD-HUQUQ TIZIMINI YANADA DEMOKRATLASHTIRISH: JORIY HOLATI, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	884
Majidov Muslimbek Maxamadjon o'g'li	

IQTISODIYOTNI LIBERALLASHTIRISH SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA KLASSTERLARNI TASHKIL ETISHNING TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	889
Xo'jageldiyev Chorshanbi Pardayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH.....	893
Shaymanova Nigora Yusupovna	
XO'JALIK FAOLIYATINI SAMARADORLIGI VA BIZNES HOLATINI BAHOLASH	899
Abdukarimova Muslima Abduaziz qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
CROSS-BORDER E-COMMERCE IN CENTRAL ASIA.....	904
Bakhtiyorjon Komilov	
O'ZBEKISTONDA NORASMIY SEKTOR ISHCHILARINING PENSIYA TA'MINOTI MASALALARI.....	908
Abdulazizova Nargiza Baxodir qizi	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA QOG'OZ SARFINI OPTIMALLASHTIRISHDA JAHON TAJRIBASI	913
Oripov Mirzo Mahmudovich	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ЗАЩИТЕ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ОТ КОНТРАФАКТНОЙ ПРОДУКЦИИ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН).....	917
Ибраимова Махсура Уснатдин кизи	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	922
Xasanova Robiyaxon Kamoliddin qizi	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES ON THE PROCESSES OF DIGITAL TRANSFORMATION IN THE INSURANCE INDUSTRY.....	927
D.D.Omonova	
THE ROLE OF INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE GLOBAL ECONOMY AND THEIR STAGES OF DEVELOPMENT	933
Yovkochev Sherzod	
YURIDIK SHAXSLARNI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	941
To'raqulov Bekzod Hazratqul o'g'li	
BUTUNJAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LIHDA SOLIQ TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	945
Xojakbar Zaynabidinov	
BANK TIZIMIDA TAVAKKALCHILIK TUSHUNCHASI VA UNI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	950
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
REAL SEKTOR TARMOQLARINI KREDITLASHDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI.....	955
Savurbayev Zafar Abdumuminovich	
INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK OMILLARI VA ULARNING BOSHQARUVI	960
D. G. Bazarov	
YANGI O'ZBEKISTONDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH HAMDA KOMPLEKS TIZIMLASHTIRISH	966
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
XIZMATLAR KO'RSATISH KORXONALARIDA INNOVATSIYA FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLI TAVSIYALAR	971
Xudayberdiyeva Nargiza Nizomiddin qizi	
MINTAQADA KICHIK BIZNES KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	976
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSION MAHSULOTLARNI ISHLAB CHIQRISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	981
Mirzayev Kobil Nosirjonovich	

PUL AYLANMASINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA FOYDALANISHNING IMKONIYATLARI.....	987
Gadoyev So'hrob Jumakulovich	
MARKETING VA TOVAR STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	993
Ibadullayeva Sevara Allashukurovna, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
PILLACHILIK SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA VA DAVLAT KO'MAGIGA OID METODOLOGIK YONDASHUVLAR	998
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
SURXONDARYO VILOYATIDAGI KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING QURILISH SOHASIDAGI ULUSHINING TREND MODELLARI ORQALI TAHLILI	1005
Mamatkulova Xurshida Nasrullayevna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF TEXTILE PRODUCTS MARKET SEGMENTATION	1012
Ibaydullaeva Feruza Kholjuraevna	
O'ZBEKISTONNING JINOIY FAOLIYATDAN OLINGAN DAROMADLARNI LEGALLASHTIRISHGA QARSHI KURASH TIZIMIGA SUN'YI INTELLEKTNI INTEGRATSIYASI: BANK SEKTORIDA JORIY ETISHNING POTENSIALI VA TO'SIQLARINI BAHOLASH	1018
Rashidov Avazbek Raximovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	1025
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В УСОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ КОМПОНЕНТОВ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	1029
Иминов Акбаржон Одилжонович	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA BOSHQARUV SALOHİYATINI OSHIRISH	1034
Tleubergenov Raxat Shahibaevich	
THE ROLE OF ESG IN ADVANCING CORPORATE REFORMS IN UZBEKISTAN	1038
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA MARKETING ROLI ORQALI IQTISODIY SIYOSATGA TA'SIRI.....	1043
Egamberdiyev Muzaffar	
DAVLAT BUDJETI JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH YO'NALISHLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	1046
Nosirov Islombek Xurram o'g'li	
O'ZBEKISTONDA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'INING PROGRESSIV STAVKASINI JORIY ETISH MEKANIZMI	1052
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich, Xujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li, Otabekov Otajon G'ayrat o'g'li, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KORXONANING MODDIY BAZASI	1060
Ozodova Shahzoda Ulug'bek qizi	
FINTECH-STARTAPLAR VA TIJORAT BANKLARI HAMKORLIGI: SINERGETIK INTEGRATSIYA VA INNOVATSION EKOTIZIM SHAKLLANISHI	1064
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATHILARINING MEHNATIGA HAQ TO'LASHDA YANGI YAGONA TARIF SETKASINI JORIY ETISH MASALALARI	1069
Oqiljonov Azizjon Olimjon o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ	1074
Хасилова Висола Шоохоровна	
HARD WORK, INDEBTEDNESS AND HOPE: A SOCIO-ECONOMIC LOOK OF MODERN LABOR	1078
Rakhmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQRISH XARAJATLARI VA ULARNI HISOBGA OLISH.....	1085
Muradova Minavvar Izzatullayevna	
O'ZBEKISTONDA AKT SOHASINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: SAMARADORLIKNI BAHOLASH VA RAQAMLASHTIRISHNING MUAMMOLARI	1089
Salibaev Xabibullo Negmatullaxanovich	

TIJORAT BANK KREDIT PORTFELINING SIFAT BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	1094
G'aybullayev Odil Baxtiyarovich, Amanova Xurshida Inyatullaevna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA O'ZINI-O'ZI BAND QILISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI PASAYTIRISH MASALALARI	1099
Azimova Hulkar Egamberdiyevna	
СОКРАЩЕНИЕ БЕДНОСТИ КАК СОЦИАЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕФОРМЫ УЗБЕКИСТАНА.....	1103
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
IQTISODIY JARAYONLARNI BOSHQARISHDA OPTIMALLASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	1108
Ibragimov Nodir Nusriddinovich	
MARKETINGDAGI ISTE'MOLCHILAR MOTIVATSIYASIDA NAFLILIK NAZARIYALARIDAN FOYDALANISH.....	1113
Jalilov Jamshid G'anijonovich	
AHOLI ZICH HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ANDIJON VILOYAT MISOLIDA	1119
Karimov Abdusamat Ismonovich, Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILAR XULQ-ATVORINING SAVDO HAJMIGA TA'SIRINING TAHLILI	1125
Haydarova Mohichehra Xurram qizi	
BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEKNOLOGIYALARNING O'RNI.....	1131
Haydarov Husanboy Ahmadjon o'g'li	
DAVLAT QARZINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: PANEL MA'LUMOTLAR TAHLILI.....	1135
Sanakulova B. R., Jamolov M.M.	
AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOT SANASIDAN KEYINGI HODISALAR AUDITI	1142
Muydinov Erkin Djamaldinovich	

AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOT SANASIDAN KEYINGI HODISALAR AUDITI

Muydinov Erkin Djamaldinovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, i.f.n, dotsent

ORCID: 0009-0001-6412-1368

Annotatsiya. Ushbu maqolada tadbirkorlik subyekti tomonidan moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda “Hisobot sanasidan keyingi hodisalar” deb nomlangan 10-sonli Moliyaviy hisobotning xalqaro standarti talablariga rioya etilganlik darajasini “Hisobot sanasidan keyingi hodisalar” deb nomlangan 560-sonli Auditning xalqaro standartlari asosida auditorlik tekshiruvidan o’tkazish uslubiyoti yoritish maqsad qilib olingan.

Kalit so’zlar: hisobot sanasidan keyingi hodisalar, faoliyat uzluksizligi, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari, auditning xalqaro standartlari.

Abstract. This article highlights the methodology for auditing compliance with the requirements of International Financial Reporting Standard No. 10 “Events after the reporting date” by business entities when preparing financial statements, based on International Auditing Standard No. 560 “Events after the reporting date.”

Key words: events after the reporting date, going concern, international financial reporting standards, international auditing standards.

Аннотация. В данной статье освещена методика аудита выполнения требований Международного стандарта финансовой отчетности № 10 «События после отчетной даты» субъектами предпринимательства при подготовке финансовой отчетности на основе Международного стандарта аудита № 560 «События после отчетной даты».

Ключевые слова: события после отчетной даты, непрерывная деятельность, международные стандарты финансовой отчетности, международные стандарты аудита.

KIRISH

Hisobot sanasidan keyingi hodisalar, shu nomdagi 10-sonli Moliyaviy hisobotning xalqaro standartiga (MHXS) ko’ra, hisobot davri tugagan sana bilan moliyaviy hisobotlarni e’lon qilish uchun tasdiqlash sanasi o’rtasidagi oraliqda yuzaga kelgan ijobiy yoki salbiy hodisalardir (2). Audit amaliyoti uchun bu davr “Hisobot sanasidan keyingi hodisalar” deb nomlangan 560-sonli Auditning xalqaro standartiga (AXS) ko’ra:

- moliyaviy hisobot sanasi va auditorlik xulosasi sanasi oralig’ida sodir bo’ladigan hodisalarni;
- auditorlik xulosasi sanasidan keyin, biroq moliyaviy hisobotni e’lon qilish sanasigacha auditorga ma’lum bo’lgan hodisalarni;
- moliyaviy hisobot e’lon qilinganidan keyin auditorga ma’lum bo’lgan hodisalarni o’z ichiga oladi (3).

Bunda 560-sonli AXSning 5a-bandiga ko’ra, moliyaviy hisobot sanasi deganda moliyaviy hisobot o’z ichiga olgan oxirgi davrning yakuniy sanasi tushuniladi. Mazkur standartning 5g-bandiga ko’ra, moliyaviy hisobotlarni e’lon qilish sanasi — audit tekshiruvidan o’tkazilgan moliyaviy hisobotlar va auditorlik xulosasi bilan barcha foydalanuvchilar tanishishi uchun imkoniyat yuzaga kelgan sanadir. Davlat sektori bilan bog’liq holda, moliyaviy hisobotni e’lon qilish sanasi audit qilingan moliyaviy hisobot va auditorlik xulosasi qonunchilik organiga taqdim etilgan yoki boshqa yo’l bilan e’lon qilingan sana bo’lishi mumkin.

“Moliyaviy hisobotlar to’g’risida fikr hosil qilish va xulosa berish” deb nomlangan 700-sonli (qayta ko’rib chiqilgan) AXSning 49-bandida auditorlik xulosasi sanasi — auditor moliyaviy hisobot bo’yicha bildirilgan auditor fikri uchun asos bo’lgan yetarlicha va tegishli auditorlik dalillari olingan sana deb qayd etilgan (4).

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xalqaro audit amaliyotida hisobot sanasidan keyingi hodisalarni baholash audit jarayonining eng muhim bosqichlaridan biri sifatida ko'riladi. Professional adabiyotlarda bu jarayonning metodologik asoslari va auditorlik mas'uliyati chuqur o'rganilgan. Arens, Elder va Beasley tomonidan yozilgan fundamental tadqiqotlarda auditor moliyaviy hisobot sanasi bilan auditorlik xulosasi sanasi orasida sodir bo'ladigan barcha muhim voqealarni aniqlashi, ularning moliyaviy hisobotga ta'sirini baholashi va zarur bo'lsa, mijozdan tuzatish yoki ochiqlashni talab qilishi lozimligi ta'kidlanadi. Ularning fikricha, bu davr "keyingi voqealarni tekshirish oynasi" bo'lib, auditorning professional skeptitsizmi aynan shu bosqichda eng yuqori darajada bo'lishi talab etiladi.

Hayes, Wallage va Gortemaker xalqaro audit standartlari amaliyotini tahlil qilar ekan, ISA 560 talablarining auditorlar uchun ikki bosqichli yondashuvni belgilab berishini qayd etadi: birinchisi — audit xulosasi sanasigacha sodir bo'lgan voqealarni aniqlash, ikkinchisi — xulosa berilgandan so'ng auditorning zimmasiga tushadigan mas'uliyatni belgilash. Ularning ilmiy yondashuvida audit xulosasi berilgandan keyingi davrda aniqlangan sezilarli xatoliklar auditorni mijoz bilan hamkorlikda tuzatish kiritishga yoki xabar berish jarayonlarini boshlashga majbur qilishini ko'rsatadi.

Knechel va Salterio tomonidan chop etilgan ilmiy ishlarda keyingi hodisalar audit riskga asoslangan yondashuvning ajralmas elementi sifatida talqin qilinadi. Ular auditorning asosiy vazifasi — firmaning aktivlari, majburiyatlari yoki daromadlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan hodisalarni aniqlash va ularning raqamli ifodasini baholash ekanini ilmiy asoslaydilar. Shu bilan birga, ular kompaniyalar ko'pincha keyingi hodisalarni to'liq ochiqlashga moyil bo'lmaliklarini, auditor esa bu bosqichda qo'shimcha audit dalillari to'plashga majbur bo'lishini ta'kidlaydi.

DeFond va Zhang audit sifatiga bag'ishlangan yirik meta-tahlilida keyingi hodisalar audit moliyaviy hisobotlarning ishonchlilik darajasini oshiruvchi asosiy mexanizmlardan biri ekanini ko'rsatadi. Ularning tadqiqotlari bo'yicha, kuchli korporativ boshqaruvga ega korxonalarda auditorlar tomonidan aniqlanadigan keyingi voqealar soni kamroq bo'ladi, bu esa ichki nazoratning samaradorligini anglatadi. Aksincha, risk darajasi yuqori bo'lgan tashkilotlarda ISA 560 bo'yicha qo'shimcha audit amallarining ahamiyati yanada ortadi.

Messier, Glover va Prawitt audit dalillarining ishonchliliigi bo'yicha tadqiqotlarida auditorning keyingi hodisalarni aniqlash jarayoni bevosita korxona rahbariyati bilan olib boriladigan so'rovlar, yuridik xizmatlar bilan muloqotlar, balansdan keyingi operatsiyalarni tahlil qilish va bank tasdiqlari kabi dalillarga tayangan holda amalga oshirilishini asoslaydi. Ularning tahliliga ko'ra, keyingi voqealarni o'tkazib yuborish audit sifati pasayishining eng keng tarqalgan sabablaridan biridir.

Shuningdek, Wu, Hsu va Haslam tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda auditorlarning keyingi hodisalarni aniqlashdagi xatolari ko'pincha korxonaning moliyaviy qiyinchiliklari, aktivlarning qadrsizlanishi yoki majburiyatlarning oshib ketishini vaqtida aks ettirmaslikka olib kelishi isbotlangan. Ularning empiric ma'lumotlari auditorning bu bosqichda yetarli darajada sinchkovlik ko'rsatishi audit xulosasining qiymati va ishonchliliigini sezilarli oshirishini ko'rsatadi.

Ushbu ilmiy izlanishlar audit jarayonida keyingi hodisalarni baholash nafaqat texnik talab, balki auditorlik kasbining yadro funksiyalaridan biri ekanini yorqin tasdiqlaydi. Xalqaro standartlar tizimi (ISA) aynan shu bosqichda auditorning yuridik mas'uliyati, kasbiy etikasi va mustaqilligini ta'minlash uchun aniq ko'rsatmalar beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Hisobot sanasidan keyingi hodisalar moliyaviy hisobotga ta'sir etish xususiyatiga ko'ra:

a) ijobiy yoki salbiy hodisalar;

b) moliyaviy hisobotni tuzatishni yoki unda ochib berishni talab qiluvchi hodisalarga guruhlanadi.

Ahamiyatga molik bo'lgan hisobot sanasidan keyin yuz bergan hodisalar kompaniya biznesiga ijobiy yoki salbiy ta'siridan qat'i nazar, hisobot yilining moliyaviy hisobotida aks ettirilishi lozim. Aks ettirish moliyaviy hisobotni tuzatish yoki ularni batafsil ochib berish yo'li bilan amalga oshirilishi mumkin.

Moliyaviy hisobotni tuzatishni talab qiluvchi, hisobot tuzish sanasidan keyin aniqlangan hodisalar qatoriga kompaniyaning yirik debitori hisobot tuzish sanasiga qadar inqirozga uchraganligi haqidagi ma'lumotning kelib tushishi, tadbirkorlik subyekting hisobot davri yakunida joriy majburiyati mavjudligini tasdiqlagan sud ishining keyinchalik hal bo'lishi, hisobot davri oxirida aktiv qadrsizlanganini yoki ilgari tan olingan zarar summasiga tuzatish kiritish zarurligini ko'rsatuvchi axborotning hisobot tugaganidan keyin olinishi, shuningdek hisobot davri tugallanishidan oldin sotib olingan aktivlarning tannarxi yoki sotilgan aktivlardan tushgan tushumning keyinchalik aniq bo'lishi kiradi. Tadbirkorlik subyekti hisobot davri oxirigacha yuz bergan hodisalar natijasida to'lovlarni amalga oshirish bo'yicha joriy yuridik yoki konstruktiv majburiyatga ega bo'lganini ko'rsatadigan,

hisobotdan keyin yuzaga chiqqan to'lovlar yoki mukofotlar summalarining aniqlanishi ham tuzatish kiritilishi lozim bo'lgan holatlarga mansubdir. Shuningdek, moliyaviy hisobotlarning noto'g'ri ekanini bildiruvchi firibgarlik yoki xatolar aniqlansa, bu ma'lumot ham tegishli tuzatishlar kiritishni talab qiladi. Shu sababli, tadbirkorlik subyekti bunday hodisalarni aks ettirish maqsadida moliyaviy hisobotlarda tan olingan summalarga majburiy ravishda tuzatish kiritadi.

Tuzatish talab qilmaydigan, faqat moliyaviy hisobotda ochib berilishi lozim bo'lgan hodisalar esa, masalan, hisobot davridan keyin amalga oshirilgan yirik biznes birlashuvi yoki yirik sho'ba subyekting chiqib ketishi, ta'sischilar tomonidan kompaniya faoliyatini davom ettirmaslik rejasi e'lon qilinishi yoki katta miqdordagi aktivlarning sotib olinishi singari holatlardir. Shuningdek, uzoq muddatli aktivlarning bir qismini sotish uchun mo'ljallangan aktivlar guruhiga o'tkazilishi, aktivlarning boshqa yo'l bilan chiqib ketishi yoki davlat tomonidan yirik aktivlarning musodara qilinishi, kompaniya tayyor mahsulot omborida yong'in natijasida katta zarar ko'rilishi kabi holatlar ham ochiq qilinishi lozim bo'lgan axborotlar sirasiga kiradi. Kompaniya rahbariyati tomonidan yirik restrukturizatsiya rejasining e'lon qilinishi yoki uning amalga oshirilishi boshlanganligi, hisobotdan keyin oddiy aksiyalar bilan bog'liq yirik moliyaviy muomalalarning amalga oshirilishi, aktivlar narxлари yoki valyuta kurslarida favqulodda katta o'zgarishlarning kuzatilishi ham shu toifaga mansubdir. Shuningdek, soliq stavkalari yoki soliq qonunchiligidagi o'zgarishlar joriy va muddati uzaytirilgan soliq aktivlari hamda majburiyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lsa, bu axborot ham ochib berilishi zarur. Kafolat xatlarining taqdim qilinishi orqali yirik majburiyatlar yoki shartli majburiyatlarning olingani, shuningdek hisobot davridan keyingi hodisalar oqibatida yirik sud jarayonining boshlanishi ham moliyaviy hisobotda ochib berilishi lozim bo'lgan ma'lumotlar qatoriga kiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

560-sonli AXSga asosan mazkur yo'nalishda auditorning maqsadlari moliyaviy hisobot sanasi va auditorlik xulosasi sanasi oralig'ida sodir bo'lgan, moliyaviy hisobotda tuzatish kiritishni yoki ochib berishni talab etadigan hodisalar moliyaviy hisobotlarni tuzishda qo'llaniladigan asosga muvofiq to'g'ri aks ettirilganini tasdiqlash uchun yetarlicha tegishli auditorlik dalillarini olishdan iborat bo'ladi. Shuningdek, auditor auditorlik xulosasi sanasidan keyin unga ma'lum bo'lgan va agar ular auditor tomonidan ko'rib chiqilgan sanada ma'lum bo'lganida auditorlik xulosasini o'zgartirishga olib kelishi mumkin bo'lgan faktlar bo'yicha zarur harakatlarni amalga oshirishi lozim.

Auditor mazkur davrda sodir bo'lgan va moliyaviy hisobotda tuzatish kiritilishini yoki ochib berilishini talab etadigan barcha hodisalar aniqlangani xususida yetarli auditorlik dalillarini olish maqsadida tegishli tartib-taomillarni bajaradi. Bunday tartib-taomillar qatoriga auditorlik tekshiruv o'tkazilayotgan kompaniya rahbariyatiga hisobot sanasidan keyin yuqoridagi mazmundagi hodisalar yuz berganligi haqidagi rasmiy so'rov yuborish, hisobot sanasidan keyin o'tkazilgan ta'sischilar yig'ilishlari, direktorlar kengashi, taftish komissiyasi va ijro organlari a'zolari yig'ilishlari bayonnomalarini o'rganish, huquq-tartibot va nazorat qiluvchi idoralar tomonidan o'tkazilgan tekshiruv yoki monitoring natijalari bilan tanishish, kompaniyaning huquqshunosidan kompaniyaga nisbatan qo'zg'atilgan yoki kompaniya tomonidan kontragentlarga nisbatan bildirilgan da'volar bo'yicha olib borilayotgan yirik sud jarayonlari va mavjud nizolar haqida batafsil rasmiy ma'lumot olish kiradi.

Shu bilan birga, yillik moliyaviy hisobotga qadar tuzilgan so'nggi oraliq moliyaviy hisobotni tahlil qilish, kompaniyaning sug'urta tashkiloti bilan hisobot tuzish sanasiga sug'urta to'lovi summasini aniqlashtirish bo'yicha muzokaralar natijalari haqida ma'lumot so'rash, yirik miqdorda qarz yoki kredit olish, shuningdek, boshqa shaxslar olgan katta miqdordagi qarzlarga kafolat berish bo'yicha tuzilgan hujjatlarni o'rganish ham auditor tomonidan bajariladigan muhim tartib-taomillar sirasiga kiradi.

Amaliyotda keng qo'llaniladigan tartib-taomillardan biri 500-sonli AXSning A22 hamda 560-sonli AXSning A9 bandlariga muvofiq mijoz kompaniya rahbariyatidan "rasmiy so'rov" olishdir. Uning namunaviy shakli 1-jadvalda keltirilgan bo'lib, auditorlik dalillarini to'plash jarayonida muhim vosita sifatida e'tirof etiladi (1-jadval).

1-jadval. MCHJ "Profi audit" auditorlik tashkiloti Xo'jalik yurituvchi subyekt rahbariga hisobot sanasidan keyingi hodisalar to'g'risida rasmiy so'rov¹

Mijoz:	"Sharq" aksiyadorlik jamiyati				
Shartnoma:	11.03.2025 y № 03-2025	Bajaruvchi:	Mamatxonov M	Tugatildi:	14.05.2025 y
Audit o'tkazilayotgan davr	01.01.2024 y- 31.12.2024 y	Tekshiruvchi:	Maraziqov M	Tekshirildi:	15.05.2025 y

1 Muallif ishlanmasi

Tr	Savollar	Javob		Javob “Ha” bo’lganda izoh
		Ha	Yo’q	
1	Hisobot sanasidan keyin, hisobotda debitorlar tarkibida aks ettirilgan, lekin hisobot tuzish sanasiga inqirozga uchragan kontragent to’g’risida malumot olingan holatlar mavjudmi?			
2	Hisobot sanasidan keyin, aksiyadorlik jamiyati aksiyalari kotirovkasini keskin pasayishi yoki o’sishi yuz bermadimi?			
3	Hisobot sanasidan keyin yirik biznes birlashuvi yoki yirik shuba tadbirkorlik subyekting chiqib ketishi yuz bermadimi?			
4	Hisobot sanasidan keyin, yirik aktivlarni sotilishi yoki bunday xo’jalik muomalasini amalga oshirilishini rejalashtirilishi yuz bermadimi?			
5	Hisobot sanasidan keyin uqisobot davri oxirida aktivni qadrsizlanganligidan dalolat beradigan ma’lumot olinmadimi?			
6	Hisobot sanasidan keyin, ustav kapitalini sezilarli tarzda ызgarishi, yangi aksiyalar yoki qarz majburiyatlari bo’yicha qimmatli qog’ozlarni chiqarilishi, korxonani qayta tuzilishi yoki tugatilishi bo’yicha xarakatlar amalga oshirilmadimi?			
7	Hisobot sanasidan keyin davlat tomonidan jamiyat mulkini olib qo’yilishi, yoki favqulodda vaziyatlar (yong’in, zilzila, suv toshqini...) ta’sirida ularga ziyon yetish holatlari yuz bergani yo’qmi?			
8	Hisobot davridan keyin aktivlar narxлари yoki valyuta ayriboshlash kurslaridagi g’ayrioddiy darajadagi katta o’zgarishlar yuz berdimi?			
9	Hisobot sanasidan keyin hisobot davrida va ayniqsa hisobot davrining oxirida noan’anaviy buxgalteriya o’tkazmalari rasmiylashtirilganligi holatlari aniqlandimi?			
10	Kafolat xatlarini taqdim qilish orqali kompaniya tomonidan zimmasiga yirik majburiyatlar yoki shartli majburiyatlarni olinishi yuz bermadimi?			
11	vxx Hisobot sanasidan keyin etiborga loyiq bo’lgan yirik shartli aktiv(lar) va (yoki) shartli majburiyat(lar) yuzaga kelgani yo’qmi?			
12	vxx ...			

Hisobot sanasidan keyin sodir bo’lgan hodisalar tarkibiga 2019-yilning oxiri va 2020-yil boshidan boshlab butun dunyo hamda mamlakatimizda koronavirus COVID-19 pandemiyasining yuzaga kelishi ham kiradi. Mazkur hodisa aksariyat korxona va tashkilotlarning iqtisodiy va ijtimoiy yo’nalishlardagi faoliyatiga jiddiy talafot yetkazdi. Ayrim biznes turlari, jumladan, havo va temir yo’l transportida yo’lovchi hamda yuk tashish, sayohat va turizm, mehmonxona xizmatlari va ko’ngilochar soha korxonalari davom etayotgan pandemiya sharoitida hatto o’z faoliyatini butunlay to’xtatdi yoki sezilarli darajada qisqartirdi. COVID-19 pandemiyasi auditorlik faoliyatiga ham ta’sir ko’rsatib, audit ko’lamining kengayishi, tekshiruvlarning chuqurlashishi, muddatlarning uzayishi va masofaviy audit amaliyotining joriy etilishiga sabab bo’ldi. Shu bois auditor audit jarayonida kompaniya rahbariyati va (yoki) korporativ boshqaruv uchun mas’ul shaxslar tomonidan mazkur hodisaning biznesning uzluksizligi, kelgusi moliyaviy natijalar, pul oqimlari, moliyaviy holat va moliyaviy hisobotga ko’rsatadigan ta’sirini baholash bo’yicha amalga oshirgan ishlari sifatini o’rganishi zarur bo’ladi. Chunki moliyaviy hisobotlar, odatda, tadbirkorlik subyekti faoliyatini davom ettirishga qodir va kelgusida ham uzluksiz ishlashini nazarda tutuvchi faraz asosida tayyorlanadi. Agar tadbirkorlik subyekti faoliyatni tugatish yoki u hajmini keskin qisqartirish zarurati mavjud bo’lsa, moliyaviy hisobotlar boshqa asosda tayyorlanadi va ushbu asos alohida ochib beriladi.

Bu holat 10-sonli MXSning 14–15-bandlarida belgilangan bo’lib, ularga ko’ra hisobot davri tugaganidan keyin tadbirkorlik subyekti rahbariyati subyektni tugatish, savdo faoliyatini to’xtatish yoki boshqa chora qolmaganligini aniqlasa, moliyaviy hisobotlar “faoliyatning uzluksizligi” tamoyiliga asoslanmagan holda tuzilishi shart bo’ladi. Agar ushbu tamoyildan foydalanish o’rinsiz ekani aniqlansa, bu ta’sir shu darajada keng bo’ladiki,

hisobning avvalgi asosida tan olingan summalarga tuzatish kiritish emas, balki buxgalteriya hisobining asosini tubdan o'zgartirish talab qilinadi.

Xalqaro standartlar asosida auditorlik tekshiruvini o'tkazishda auditor alohida e'tibor qaratishi zarur bo'lgan yo'nalishlardan yana biri mijoz kompaniya tomonidan moliyaviy hisobotni tayyorlash jarayonida shartli aktiv, shartli majburiyat, shartli zarar va shartli foydalarni tan olish hamda ularni ochib berish talablariga rioya qilinganligini baholashdan iboratdir. "Rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlar" deb nomlangan 37-sonli MXSning 10-bandida shartli majburiyat bo'lib o'tgan hodisalardan kelib chiqishi mumkin bo'lgan majburiyat sifatida ta'riflanadi. Bunday majburiyatning mavjudligi tadbirkorlik subyekti nazoratida bo'lmagan kelgusi noaniq hodisalar sodir bo'lishi yoki sodir bo'lmasligiga bog'liq bo'ladi. Shuningdek, u hozirgi paytdagi majburiyat bo'lishi ham mumkin, biroq tan olinmaydi, chunki majburiyatni bartaraf etish uchun resurslarning chiqib ketishi ehtimoli yo'q yoki majburiyat summasini ishonchli baholab bo'lmaydi.

Shartli aktiv esa bo'lib o'tgan hodisalardan kelib chiqishi mumkin bo'lgan va mavjudligi kelgusi noaniq hodisalarning sodir bo'lishiga bog'liq bo'lgan aktivdir. Bu yo'nalish bo'yicha moliyaviy hisobotga ma'lumotlarni kiritish yoki ularni ochib berish bilan shug'ullanuvchi xodimlar ham, auditorlar ham shartli majburiyat, shartli aktiv, shartli zarar va shartli foydalarni tan olish mezonlarini to'g'ri qo'llashlarini ta'minlashlari kerak. Moliyaviy hisobot Konseptual asoslarining 4.44-bandida aktiv kelgusi iqtisodiy naf keltirishi ehtimoli bor va uning tannarxi yoki qiymatini ishonchli baholash mumkin bo'lganda tan olinishi belgilangan. Ushbu hujjatning 4.46-bandiga ko'ra, majburiyat hozirgi paytdagi majburiyatni bajarish natijasida iqtisodiy resurslar chiqib ketishi ehtimoli mavjud bo'lsa va so'ndiriladigan summani aniq baholash mumkin bo'lsa tan olinadi.

Shartli zarar keltirilgan zarar miqdorini ishonchli baholash mumkin bo'lganida va kelgusi hodisalar balans sanasida aktivning qadrsizlanganini yoki yangi majburiyat yuzaga kelganini tasdiqlasa, xarajat va majburiyat sifatida tan olinadi. Shartli foyda esa moliyaviy hisobotda daromad yoki aktiv sifatida tan olinmaydi, chunki uni aniq hisoblash mumkin bo'lsa, u shartli bo'lmay qoladi va odatiy tartibda tan olinadi. Shartli majburiyat, shartli aktiv, shartli zarar va shartli foyda bo'yicha buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot nuqtayi nazaridan qo'llaniladigan qarorlar algoritmi 2-chizmada ko'rsatilgan (2-jadval).

2-jadval. Shartli majburiyat, shartli aktiv, shartli zarar va shartli foydani tan olish tartibi²

	O'lchash imkoni mavjud bo'lgan holatda	O'lchash imkoni mavjud bo'lmagan holatda
Shartli zarar	Ehtimoli mavjud — zarar va majburiyatlar hisoblanadi va hisobotda aks ettiriladi	Zarar va majburiyatlar hisoblanmaydi, lekin moliyaviy hisobotda ochib beriladi
	Ehtimoli mavjud emas — hisoblanishi va ochib berilishi shart emas	
Shartli foyda	Ehtimoli mavjud — shartli foyda sifatida tan olinmaydi	Hisoblanmaydi va hisobotda ham ochib berilmaydi
	Ehtimoli mavjud emas — ochib berish ham tavsiya etilmaydi	
Shartli majburiyat	Ehtimoli mavjud — zaxira tashkil qilinadi	Zaxira tashkil qilinmaydi, hisobotda ochib beriladi
	Ehtimoli mavjud emas — zaxira ham tashkil qilinmaydi, ochib berish tavsiya etilmaydi	
Shartli aktiv	Ehtimoli juda yuqori bo'lganda — moliyaviy hisobotda ochib beriladi	Hech qanday yozuvga yo'l qo'yilmaydi

560-sonli AXSning 10-bandiga ko'ra, auditor auditorlik xulosasi sanasidan keyin moliyaviy hisobotlarga nisbatan hech qanday auditorlik tartib-taomillarini bajarishi mumkin emas. Chunki amaldagi AXSga ko'ra, auditorlik xulosasi imzolangan sanadan keyin tekshirilgan moliyaviy hisobotga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan ma'lumotlar haqida auditorga axborot berish mas'uliyati mijoz korxona rahbariyatiga yuklatiladi.

Biroq, agar auditorlik xulosasi sanasidan keyin, lekin moliyaviy hisobotni e'lon qilish sanasiga qadar auditor, auditorlik xulosasi sanasida o'ziga ma'lum bo'lganida, auditorlik xulosasini o'zgartirishga turtki berishi mumkin bo'lgan biron-bir fakt aniqlansa, auditor quyidagi harakatlarni bajarishi lozim:

a) mazkur masalani tadbirkorlik subyekti rahbariyati va zarur holda boshqaruv yuklatilgan shaxslar bilan muhokama qilish;

b) moliyaviy hisobotga biron-bir tuzatish kiritish zarurligi yoki zarurligini aniqlash;

d) tadbirkorlik subyekti rahbariyatidan bu masalani moliyaviy hisobotda qanday aks ettirish niyatida ekanini aniqlash.

Auditor tadbirkorlik subyekti rahbariyati va zarur holda boshqaruv yuklatilgan shaxslardan AXS 580ga muvofiq, moliyaviy hisobot sanasidan keyin sodir bo'lgan, moliyaviy hisobotni taqdim etish uchun qo'llaniladigan asosga muvofiq tuzatish yoki ochib berishni talab etadigan barcha hodisalar tuzatilgani yoki ochib berilgani haqida yozma bayonot talab qilishi lozim.

Agar tadbirkorlik subyekti rahbariyati moliyaviy hisobotga tuzatish kiritisa, auditor mazkur tuzatishlar bo'yicha kerakli auditorlik tartib-taomillarini bajarishi va tuzatishlar kiritilgan moliyaviy hisobot bo'yicha yangi yoki tuzatilgan auditorlik xulosasini taqdim etishi shart. Bunda yangi auditorlik hisoboti (xulosasi) tuzatishlar kiritilgan moliyaviy hisobot tasdiqlangandan keyingi sanadan oldin taqdim etilishi mumkin emas.

Agar auditorlik xulosasi bilan tasdiqlangan moliyaviy hisobot foydalanuvchilarga taqdim qilingan sanadan keyin tuzatishni talab qiluvchi hodisalar aniqlansa, lekin kompaniya rahbariyati ilgari e'lon qilingan moliyaviy hisobotni olgan shaxslarni yuzaga kelgan vaziyat haqida xabardor qilish choralari ko'rmayotgan bo'lsa va auditor moliyaviy hisobotni qayta ko'rib chiqish zarur deb hisoblagan holda kompaniya buni bajarmayotgan bo'lsa, auditor tadbirkorlik subyekti rahbariyati va boshqaruv yuklatilgan shaxslarni uchinchi shaxslarni ogohlantirish choralari ko'rish zarurligi haqida xabardor qilishi lozim.

Agar tadbirkorlik subyekti rahbariyati yoki boshqaruv yuklatilgan shaxslar ushbu ogohlantirishlarga qaramay zarur choralarni ko'rmasa, auditorning o'zi auditorlik hisoboti (xulosasi)ga tayanish mumkin emasligi haqida tegishli shaxslarga xabar berishi lozim. Biroq bunday vaziyatda auditor o'z harakatlarini auditorlik tashkilotining yuridik maslahatchisi bilan muhokama qilgan holda, O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi doirasidan chiqmagan tarzda amalga oshirishi kerak.

Hisobot sanasidan keyin yuz bergan muhim hodisalar kompaniya faoliyatiga ijobiy yoki salbiy ta'siridan qat'i nazar, moliyaviy hisobotda ochib berilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, hisobot sanasidan keyin yuz bergan hodisalar o'zining ko'lami va muhimlik darajasidan kelib chiqib auditor tomonidan taqdim etiladigan auditorlik xulosasining shakliga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ularning moliyaviy hisobotga ta'sir kuchini aniqlagan holda, tekshiruv natijalariga ko'ra auditor quyidagi qarorlardan birini qabul qiladi:

- modifikatsiya qilinmagan fikr bildiradi;
- agar auditor hisobot sanasidan keyin yuz bergan va moliyaviy hisobotning to'g'ri tuzilganligiga shubha tug'diruvchi biror hodisa (masalan, faoliyatning uzluksizligi masalasi) to'g'risida yetarli auditorlik daliliga ega bo'lsa, ushbu holatni asoslagan holda modifikatsiya qilingan auditorlik fikrini bildirishi lozim bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги № 3946-сонли қарори, Тошкент, 19.09.2018 й.
2. "Ҳисобот санасидан кейинги ҳодисалар" номли 10-сонли МҲХС. URL: <http://www.mf.uz>
3. "Ҳисобот санасидан кейинги ҳодисалар" номли 560-сонли АХС. URL: <http://www.mf.uz>
4. «Молиявий ҳисоботлар тўғрисида фикр ҳосил қилиш ва хулоса бериш» номли 700-сонли (қайта кўриб чиқилган) АХС. URL: <http://www.mf.uz>
5. "Ёзма баёнотлар" номли 580-сонли АХС. URL: <http://www.mf.uz>
6. "Аудиторлик далиллари" номли 500-сонли АХС. URL: <http://www.mf.uz>
7. https://studref.com/324565/buhgalterskiy_uchet_i_audit/sobytiya_otchetnoy_daty
8. https://studme.org/115105136661/buhgalterskiy_uchet_i_audit/auditorskaya_proverka_spetsialnym_auditorskim_zadaniyam
9. AF-Audit rasmiy sayti. URL: <https://af-audit.ru/>
10. Arens A., Elder R., Beasley M. Auditing and Assurance Services. – Pearson, 2017.
11. Hayes R., Wallage P., Gortemaker H. Principles of Auditing: An Introduction to International Standards on Auditing. – Pearson Education, 2014.
12. Knechel W. R., Salterio S. Auditing: Assurance and Risk. – Routledge, 2016.
13. DeFond M., Zhang J. A review of archival auditing research. Journal of Accounting and Economics. – Elsevier, 2014.
14. Messier W., Glover S., Prawitt D. Auditing and Assurance Services: A Systematic Approach. – McGraw-Hill, 2017.
15. Wu J., Hsu Y., Haslam J. The role of auditors in identifying post-balance-sheet events. Accounting and Business Research. – Taylor & Francis, 2016.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>